

İMAM HATİP ORTAOKULLARINDA GÖREV YAPAN DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETMENLERİNİN DİSİPLİNİ BOZAN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARINA KARŞI TUTUMLARI¹

Hayri GÜZEL² ve Prof.Dr. Mehmet Zeki AYDIN³

Özet

Eğitim öğretimde disiplini bozan öğrenci davranışları konusu, son zamanlarda ülkemizde çokça tartışılan konular arasındadır. Bu konu, başta medya olmak üzere, öğretmenler odasında, aile içerisinde, iş yerlerinde, sokakta kısacası her yerde tartışılır hale gelmiştir. Bu tartışmalar başta eğitim bilimciler olmak üzere anne ve babaları, öğretmenleri, okul yöneticilerini ve çocukla ilgilenen herkesi ilgilendirmektedir. Disiplini bozan öğrenci davranışları; okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin yaptıkları okul-aile birliği ve veli toplantılarının ana konuları arasında yer almaktadır.

Bu çalışmanın da amacı, İmam Hatip Ortaokullarında görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları disiplini bozan öğrenci davranışlarını, bu davranışların nedenlerini ve disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı öğretmenlerin tutumlarını belirlemektir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf yönetimi, Disiplin, Tutum

The İmam Hatip In Secondary Schools Religious Culture And Ethics Of Teachers' Attitude Toward Discipline, Student Behavior Disrupts

Abstract

That the students' behaviors disrupting the discipline of education and of training has recently become one of the most controversial topics in Turkey. This issue has been the center of discussions in everywhere; in media being in the first place, within teachers' lounges, within families, within working places, and even at streets. These discussions actually touch to anybody, who have an interest in children, beginning from pedagogues at first and following with parents, teachers and school heads. Students' such disruptive behaviors in the

---

¹ Marmara Üniversitesi AEF tarafından düzenlenen, 8. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi'nde, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Disiplini Bozan Öğrenci Davranışlarına Karşı Tutumları" başlıklı bildiri. (Hayri Güzel ile birlikte).

² guzelhayri@hotmail.com

³ www.mehmetzekiaydin.com Email:mehmetzekiaydin@gmail.com

discipline is now one of the basic topics of regular meetings among school heads, teachers, parents and parent-teacher associations.

Regarding this issue, this study aims to help teachers to develop some certain understanding of and attitude towards the disruptive behaviors of students. With this goal, this study is designed to describe and explain the reasons of the disruptive behaviors that teachers of Education and Ethics face at Religious Secondary Schools.

Key words: classroom management, discipline, attitude

İMAM HATİP ORTAOKULLARINDA GÖREV YAPAN DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETMENLERİNİN DİSİPLİNİ BOZAN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARINA KARŞI TUTUMLARI

Hayri GÜZEL ve Prof.Dr. Mehmet Zeki AYDIN

A. Araştırmanın Problemi, Amacı ve Önemi

Günümüzde eğitimin kalitesini etkileyen birçok değişkenden söz edilmektedir. Bu değişkenlerin en önemlilerinden birisi de öğretmenlerin çağın ve mesleğin gerektirdiği yeterliklere sahip olmasıdır. Öğretmenlerde bulunması gereken genel kültür, özel alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisinin uygulamadaki yüzü olan sınıf yönetimi, etkili öğretmenlerde bulunması gereken bütün özelliklerin odağında yer almaktadır. Bu durum sınıf yönetimini son derece önemli kılmaktadır.

Sınıf yönetimi, sınıf liderliği, öğretime ilişkin sınıf atmosferi ve disiplin öğelerinden oluşur. (Aksoy, 2009: 17) Etkili sınıf yönetimi ile ilgili yapılan çalışmalar, sınıfta disiplin ve düzenin sağlanmasının, etkili bir öğrenme ve öğretme ortamı için önde gelen koşullardan biri olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte öğrencilerin sınıf içerisindeki disiplini bozan davranışları, bu davranışların nedenleri ve öğretmenlerin sınıf içerisindeki davranış sorunlarını çözmeye kullandıkları yöntemler sınıf yönetiminin en etkili konusu durumundadır.

Türkiye’de, sınıf yönetimi dersi, ilk ve orta öğretime öğretmen yetiştiren üniversite programlarına 1998-1999 eğitim öğretim yılında konulmuş bir derstir. Bu durumda 13 yıl ve üzeri hizmet süresi olan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenleri üniversite öğrenimlerinde veya hizmet öncesi eğitimlerinde sınıf yönetimi konularıyla ilgili herhangi bir ders almamıştır. Bunun yanı sıra çalıştıkları okullarda disiplin kültürünün, davranış politikasının yokluğu ya da yetersizliği, rehberlik araştırma merkezinden yeterince yararlanamama ve davranış yönetimi konusunda hizmet içi eğitim imkânlarının da olmaması gibi nedenlerle bu alanda sorunlar yaşandığını düşünülmektedir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin sınıf yönetimindeki yeterlik durumları ve disiplin anlayışı ile ilgili önceki yıllarda yapılan araştırmalar, sınıf içi disiplin problemlerinin öğretmenlerin ders sırasında öğretim faaliyetlerini önemli ölçüde etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde öğretmenlerin sınıf içerisinde karşılaştıkları disiplin problemlerinin ne olduğu, bu problemlerin nedenleri ve öğretmenlerin problemlere karşı tutumlarının neler olduğunun çok yönlü bir şekilde araştırılmasına ihtiyaç vardır.

Din, bir yönüyle imanı, bir yönüyle ameli, diğer yönüyle de duyguyu içine alan, bütünlük arz eden bir yapıya sahiptir. Böylesine çok yönlü ve hassas bir konunun öğretimi ile görevli olan DKAB öğretmenlerinin mesleki yeterlik ve kişilik bakımından istenilen niteliklere sahip olmaları çok önemlidir. Zira öğrenciler din ile din dersi öğretmenini özdeşleştirebilmekte, DKAB öğretmenlerinin olumsuz tutum ve davranışlarının dinden kaynaklandığını düşünerek dine karşı olumsuz ya da ilgisiz bir tutum geliştirebilmektedirler. Sınıf içerisinde karşılaşılan istenmeyen davranışlar ve geliştirilen tutumla ilgili DKAB öğretmenlerine özgü bir çalışmanın daha önce yapılmamış olması, bu araştırmanın önemli olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Denenceleri

Araştırmaya katılan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin, ölçme aracında yer alan sorulara objektif ve doğru bir şekilde cevap verdikleri kabul edilmiş ve şu denenceleri sürülmüştür:

1. DKAB öğretmenlerinin disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı tutumları, öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

4. DKAB öğretmenlerinin disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı tutumları, öğretmenlerin mezun oldukları programlar değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

5. DKAB öğretmenlerinin disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı tutumları, öğretmenlerin hizmet süresi değişkenine göre farklılık göstermektedir.

6. DKAB öğretmenlerinin disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı tutumları, öğretmenlerin lisans eğitimleri boyunca Sınıf Yönetimi dersi alıp almama değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Sınırlılıklar

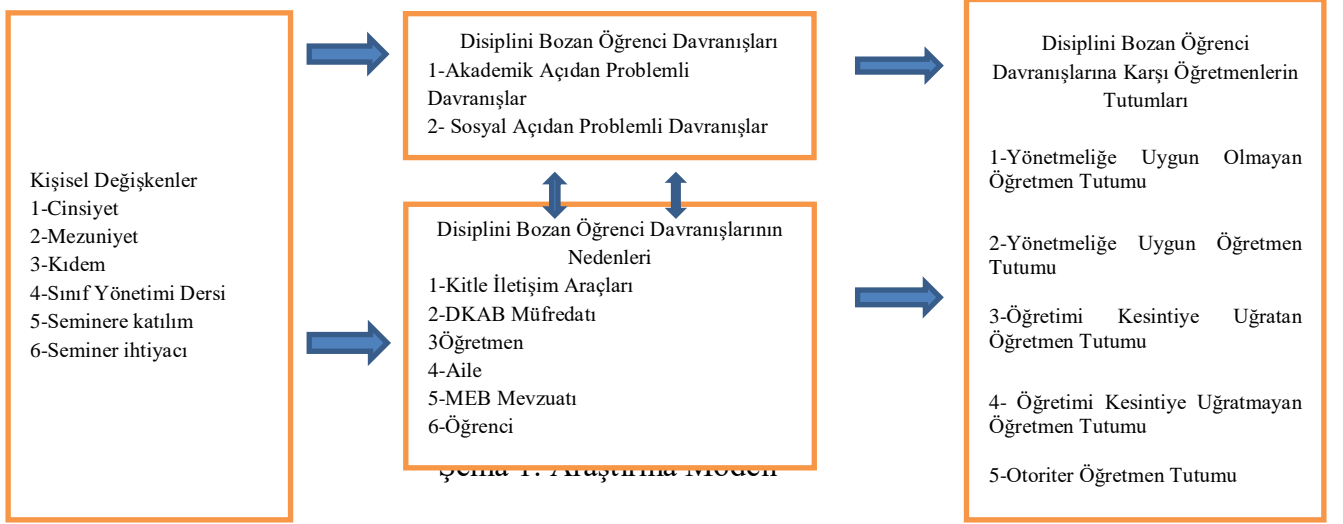
Bu çalışmada elde edilen veriler ve değerlendirmeler ankete katılan öğretmenlerle ve ölçme aracının uygulandığı zaman dilimi (2012-2013 eğitim öğretim yılı) ile sınırlıdır. Ölçme aracı ile elde edilen veriler öğretmenlerin verdikleri bilgilere dayanmaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, çok sayıda elemandan oluşan evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tamamı ya da ondan alınacak bir örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Bu modelde temel amaç, mevcut durumları, şartları ve özellikleri olduğu gibi ortaya koymaya çalışmaktır. (Karasar, 2000: 81)

Araştırmada, ilişkisel tarama modeline uygun olarak, örneklem grubunun disiplini

bozan öğrenci davranışları, disiplini bozan öğrenci davranışlarının nedenleri ve disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı DKAB öğretmenlerinin tutumları arasındaki ilişki ele alınmaktadır. Araştırmanın amacına ve modeline uygun olarak geliştirilen, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki muhtemel ilişkiler, aşağıda ayrıntılı olarak sunulmaktadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

DKAB öğretmenlerinin disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı tutumlarını konu alan bu araştırmanın evreni 2012-2013 eğitim öğretim yılında Türkiye’de İmam Hatip Ortaokullarında görev yapan Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleridir. Din Öğretimi Genel Müdürlüğü kayıtlarına göre, araştırmanın yapıldığı 2012-2013 eğitim öğretim yılında Türkiye genelindeki İmam Hatip Ortaokullarında görev yapan toplam Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmeni sayısı 974’tür.

Araştırmanın örneklemini, Türkiye’nin farklı illerindeki İmam Hatip Ortaokullarında görev yapan ve araştırmamıza 36 ilden gönüllü olarak katılan 110 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerle ilgili detay bilgiler ve analizler araştırmanın ‘kişisel bulgular’ kısmında verilmiştir.

Örneklem seçimi, gönüllük esasına göre yapılmıştır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerine mail grupları vasıtası ile çağrıda bulunulmuş, gönüllü öğretmenler araştırmaya online anket formunu doldurarak katılmışlardır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Disiplini bozan öğrenci davranışları ve bu davranışların nedenleri ile DKAB öğretmenlerinin bu davranışlara karşı tutumları arasındaki ilişki ve etkileşimin incelendiği bu çalışmada, veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket, Hayri Güzel tarafından

Marmara Üniversitesinde Yüksek Lisans Tezi araştırmasında uygulanmak üzere geliştirilmiştir. Anket geliştirme aşamasında, öncelikle konuyla ilgili literatür taranmış, ilgili akademisyenler ve (farklı illerde görev yapan ve araştırmaya dahil edilmeyen 15) DKAB öğretmenleriyle yüz yüze veya mail yoluyla görüşülmüş ve araştırmanın konusuna ve amacına uygun olarak anket formu geliştirilmiştir.

Formda yer alan sorular, kendi içlerinde gruplandırılarak gerekli bilgileri toplayacak ve tutumları ölçecek şekilde düzenlenmiştir. Anketin ilk bölümünde katılımcıların kişisel özelliklerini tespit etmeye yönelik kimlik soruları, ikinci bölümde sınıfta disiplini bozan öğrenci davranışlarını, üçüncü bölümde sınıfta disiplini bozan öğrenci davranışlarının nedenlerini, dördüncü bölümde ise öğretmenlerin disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı tutumlarını ölçmeye yönelik sorulardan (toplam 64 soru) oluşan ölçekler yer almıştır.

Yapılan veri giriş işleminden sonra, anketi oluşturan sorulara verilen sayısal değerler yeniden kodlama (recode) yöntemiyle değiştirilmiştir. Ölçekleri oluşturan maddeleri faktörleştirmede, temel bileşenler analiz tekniği (PCA, principle component analysis) kullanılmıştır. (Büyüköztürk, 2008: 25) Verilerin homojen bir dağılımının olup olmadığını gösteren Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) değeri faktör analizinin dayandığı korelasyonların istatistiksel olarak anlamlılığını gösteren Bartlett's Test of Sphericity değeri ve içtutarlılık analizi sonrasında iç tutarlılık katsayısını gösteren Cronbach Alpha değeri hesaplanmış ve ölçeğin uygulamasının istatistiki açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir. Bulgular kısmında ölçekle ilgili ayrıntılar verilmektedir.

Farklı iki grup arasındaki ilişkilerin anlamlı olup olmadığı, bağımsız grup t-test (independent samples t-test) ile ölçülmüştür. İki'den fazla grupların karşılaştırmasında, tek yönlü varyans analizi (one way ANOVA) kullanılmıştır. Farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemede ise Scheffe testi, uygulanmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın konusu, İmam Hatip Ortaokullarında görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı tutumlarını belirlemektir. Bunun yanı sıra araştırmada, öğrencilerin disiplini bozan davranışları ve bu davranışların nedenleri incelenmiştir. Temelde sınıfta disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı öğretmen tutumlarında *cinsiyetin, kıdemin, mezun olunan programın ve lisans eğitiminde sınıf yönetimi dersi alıp almama durumunun rolü nedir*, sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmanın bu bölümünde, ulaşılan veriler belirli bir düzen içerisinde sunulmaktadır.

1. Araştırmaya Katılanlarla İlgili Kişisel Bulgular

Tablo: 1 Çeşitli Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Kadın	33	30
	Erkek	77	70
	Toplam	110	100
Mezun oldukları program	İlahiyat	70	63,6
	DKAB Öğretmenlik	18	16,4
	Yüksek İslam	12	10,9
	Yüksek Lisans	10	9,1
	Toplam	110	100
Hizmet süresi	1-5 Yıl	31	28,2
	6-10 Yıl	23	20,9
	11-15 Yıl	9	8,2
	16-20 Yıl	20	18,2
	21 ve Üzeri	27	24,5
	Toplam	110	100
Lisans Eğitimlerinde Sınıf Yönetimi dersi alma durumu	Evet	61	55,5
	Hayır	49	44,5
	Toplam	110	100
Sınıf Yönetimi ve Disiplini ile ilgili Hizmet içi eğitime katılma durumu	Hiç Katılmadım	69	62,7
	1 Kez Katıldım	29	26,4
	2 Kez Katıldım	6	5,5
	2 Den Fazla	6	5,5
	Toplam	110	100
Sınıf Yönetimi ve Disiplini konusunda hizmet içi eğitim faaliyetine ihtiyac hissetme durumu	Evet	76	69,1
	Hayır	34	30,9
	Toplam	110	100

Tablo: 2 Öğretmenlerin İllere Göre Dağılımları								
Şehir	N	%	Şehir	N	%	Şehir	N	%
Adana	2	1,8	Erzurum	2	1,8	Kütahya	1	0,9
Adıyaman	2	1,8	Gaziantep	2	1,8	Malatya	1	0,9
Ankara	8	7,2	Gümüşhane	1	0,9	Manisa	1	0,9
Antalya	4	3,6	İstanbul	24	21,8	Mersin	4	3,6
Artvin	1	0,9	İzmir	5	4,5	Muğla	2	1,8
Bartın	2	1,8	Kahramanmaraş	2	1,8	Rize	1	0,9
Bayburt	1	0,9	Karaman	2	1,8	Sakarya	4	3,6
Bilecik	3	2,7	Kars	2	1,8	Samsun	1	0,9
Çorum	1	0,9	Kayseri	5	4,5	Şanlıurfa	2	1,8
Denizli	2	1,8	Kırıkkale	1	0,9	Şırnak	1	0,9
Diyarbakır	5	4,5	Kocaeli	3	2,7	Tekirdağ	2	1,8
Edirne	1	0,9	Konya	8	7,2	Yalova	1	0,9
Toplam							110	100

2. Disiplini Bozan Öğrenci Davranışları İlişkin Bulgular

Anketin II. bölümünde yer alan ve araştırmaya katılanlardan “Sınıfta disiplini bozan öğrenci davranışlarına hangi sıklıkta karşılaştığınızı belirtiniz.” sorusuna cevap vermeleri istenmiştir. Bu bölümde yer alan disiplin problemleri ile ilgili olası beş cevap yer almaktadır: Her zaman, Sık sık, Bazen, Nadiren ve Hiçbir zaman.

Tablo: 3 Disiplini Bozan Öğrenci Davranışları Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları				
(KMO=,94; Cronbach Alfa Değeri: ,93; $X^2=7981,78$; $p=0.000x2=2325,27$;				
F1: Akademik Açından Problemler Boyutu (Cronbach Alfa Değeri:,90)	N	M	S	Madde Yüğü
Dersin akışını bozacak şekilde konuşmak (gevezelik)	110	3,50	1,05	0,81
İzin istemeden konuşmak	110	3,63	0,95	0,79
Dersin akışını bozacak davranışlarda bulunmak (uçak yapıp uçurtmak, not dolaştırmak vb.)	110	2,75	1,11	0,73
Sınıfta arkadaşları ile kavga etmek	110	2,81	1,10	0,72
Sözlü saldırıda bulunmak (tartışma çıkartmak)	110	2,87	1,11	0,70
Verilen ödevleri yapmamak	110	3,36	0,82	0,64
Ders esnasında ders dışı şeyler ile ilgilenmek (resim yapmak, bulmaca çözmek, ders dışı bir kitap okumak)	110	2,96	0,98	0,60
Öğretmene karşı kaba ve saygısız davranmak	110	2,76	1,05	0,59
Ders sırasında bir şeyler yemeyi alışkanlık haline getirmek	110	2,58	1,07	0,58
Derslere geç kalmayı alışkanlık haline getirmek	110	2,87	1,05	0,49
F2: Sosyal Açından Problemler Boyutu (Cronbach Alfa Değeri:,87)	N	M	S	Madde Yüğü
Hırsızlık yapmak	110	2,04	0,88	0,77
Silah, bıçak ve benzeri araçlar taşımak ve bunlarla öğrencileri	110	1,50	0,78	0,70
Devamsızlığı alışkanlık haline getirmek	110	2,69	1,03	0,69
Diğer öğrencilerin eşyalarına zarar vermek	110	2,60	0,92	0,66
Sınıfa ait eşyalara zarar vermek	110	2,61	1,02	0,65
Yalan söylemek ve bunu alışkanlık haline getirmek	110	2,99	0,99	0,61
Kopya çekmek	110	2,63	1,00	0,59
Sürekli olarak cep telefonu ile ilgilenmek (oyun oynamak, mesaj yazmak, vb.)	110	1,80	1,06	0,54
Küfürlü konuşmak	110	2,90	1,14	0,54

Yapılan veri analizi sonucunda en sık karşılaşılan disiplini bozan öğrenci davranışları:

İzin istemeden konuşmak (M=3,63)

Dersin akışını bozacak şekilde konuşmak (gevezelik) (M= 3,50)

Verilen ödevleri yapmamak (M=3,36)

Yalan söylemek ve bunu alışkanlık haline getirmek (M=2,99)

Ders esnasında ders dışı şeylerle ilgilenmek (bulmaca çözmek, ders dışı kitap okumak vb.) (M=2,96) olduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin sınıflarında en az karşılaştıkları disiplin problemleri:

Hırsızlık yapmak (M=2,04)

Sürekli olarak cep telefonu ile ilgilenmek (oyun oynamak, mesaj yazmak, vb.) (M=1,80)

Silah, bıçak ve benzeri araçlar taşımak ve bunlarla öğrencileri taciz etmek (M=1,50) olarak ifade etmişlerdir.

3. Sınıfta Disiplini Bozan Öğrenci Davranışlarının Nedenlerine İlişkin Bulgular

Anketin III. Bölümünde, araştırmaya katılanlardan “Sınıfta disiplini bozan öğrenci davranışlarının olası nedenlerine hangi düzeyde katıldığınızı belirtiniz.” sorusuna cevap vermeleri istenmiştir. 5’li Likert ölçeği uygulanarak, öğretmenlerden, “Tamamen katılıyorum, büyük oranda katılıyorum, orta düzeyde katılıyorum, çok az katılıyorum, hiç katılmıyorum.” şeklinde 20 maddeye hangi seviyede katıldıklarını belirtmeleri istenmiştir.

Tablo: 4 Öğrencilerin Disiplini Bozan Davranışlarının Nedenleri Ölçeği				
(KMO=,79; Cronbach Alfa Değeri: ,79; X²=5037,47; p=000;				
F1: Kitle İletişim Araçları Boyutu (Cronbach Alfa	N	M	S	Madde
İnternette sergilenen şiddet olayları	110	3,97	1,09	0,88
Televizyonda sergilenen şiddet olayları	110	4,02	0,94	0,87
Şiddet içerikli bilgisayar oyunları	110	4,09	1,05	0,87
F2: DKAB Müfredatı Boyutu (Cronbach Alfa Değeri:,81)	N	M	S	Madde
DKAB konularının (müfredatın) öğrencinin ilgi ve ihtiyacına cevap vermemesi	110	3,08	1,28	0,89
DKAB konularının (müfredatın) öğrencinin seviyesine uygun	110	2,83	1,25	0,85
DKAB derslerinin sıkıcı olması	110	2,12	1,11	0,69
F3: Öğretmen Boyutu (Cronbach Alfa Değeri:,73)	N	M	S	Madde
Sınıfta uyulması gereken kural ve yönergelerin açık ve anlaşılır	110	2,91	1,25	0,78
Sınıf içindeki düzenlemeler (oturma planı, öğretim araçlarının planlanması...)	110	3,28	1,12	0,76
Öğretmenin, öğrenci davranışlarını ve çalışmalarını değerlendirirken yeterince adil davranmaması	110	2,60	1,17	0,62

Öğretmenin sınıf yönetimi ve disiplin modelleri konusunda yeterince bilgi sahibi olmaması	110	3,43	1,21	0,51
F4: Aile Boyutu (Cronbach Alfa Değeri: ,73)	N	M	S	Madde
Ailelerin olumsuz tutumları (aşırı koruyuculuk vb.)	110	4,05	0,98	0,80
Aile içi problemler (parçalanmış aile vb.)	110	4,29	0,90	0,75
Ailelerin ilgisizliği	110	4,50	0,79	0,75
F5: M.E.B Mevzuatı Boyutu (Cronbach Alfa Değeri: ,58)	N	M	S	Madde
İlköğretim Kurumları Yönetmeliğindeki cezaların caydırıcı	110	4,37	0,96	0,77
Öğretmenlik mesleğine saygının azalmış olması	110	4,43	0,99	0,64
Öğrenciye fiziksel şiddetin suç sayılması	110	3,25	1,44	0,60
Merkezi sınavlarda DKAB dersinin etkisinin az olması	110	3,60	1,32	0,53
F6: Öğrenci Boyutu (Cronbach Alfa Değeri: ,49)	N	M	S	Madde
Öğrencilerin bulunduğu yaşın gelişim özellikleri (ergenlik dönemi başlangıcı)	110	3,53	0,98	0,74
DKAB ders saatinin az olması	110	3,12	1,32	0,65
Öğrenciler arasındaki kültürel, ekonomik ve sosyal düzey	801	2,96	1,12	0,59

Araştırmaya katılan öğretmenler, sınıfta karşılaştıkları disiplin problemlerinin en önemli nedenlerinin;

Ailelerin çocuklarının eğitimine olan ilgisizliği (M= 4,50)

Öğretmenlik mesleğine saygının azalmış olması (M= 4,43)

Disiplin yönetmeliğindeki cezaların caydırıcı olmaması (M= 4,37)

Aile içi problemler (parçalanmış aile vb.) (M= 4,29)

Şiddet içerikli bilgisayar oyunları (M= 4,09) olduğunu düşünmektedirler.

4. Disiplini Bozan Öğrenci Davranışlarına Karşı Öğretmen Tutumlarına İlişkin

Bulgular

Anketin IV. bölümünde ve araştırmaya katılanlardan “Sınıfta disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı hangi tutumu ne sıklıkla gösterdiğinizi belirtiniz.” sorusuna cevap vermeleri istenmiştir. 5’li Likert ölçeği uygulanarak “Her zaman kullanırım, Sık sık kullanırım, Bazen kullanırım, Nadiren kullanırım ve Hiç kullanmam.” şeklinde öğretmenlerden 19 maddeye hangi seviyede katıldıklarını değerlendirmeleri istenmiştir.

Tablo 5: Disiplini Bozan Davranışlara Karşı Öğretmen Tutumları Ölçeği				
(KMO= ,82; Cronbach Alfa Değeri: ,70; $\chi^2=3827,69$; p=000)				
F1: Yönetmeliğe Uygun Olmayan Öğretmen Tutumları Boyutu (Cronbach Alfa Değeri: ,83)	N	M	S	Madde Yüğü
Öğrencinin teneffüse çıkmasına izin vermem.	110	1,78	0,93	0,81

Öğrencinin hafifçe kulağını ya da saçını çekerim.	110	2,00	1,03	0,77
Öğrenciyi sınıfın bir köşesinde tek ayak üzerinde bekletirim.	110	1,95	0,97	0,76
Ders devam ederken öğrenciyi sınıf dışına çıkartır kapının önünde bekletirim.	110	1,89	0,94	0,74
Öğrenciyle azarlayıcı bir üslupla konuşurum.	110	2,69	1,01	0,55
F2: Yönetmeliğe Uygun Öğretmen Tutumları Boyutu (Cronbach Alfa Değeri: ,71)	N	M	S	Madde Yüğü
Öğrenciyi rehberlik servisine gönderirim.	110	2,18	1,05	0,77
Öğrencinin ailesi ile görüşürüm.	110	2,75	1,02	0,72
Sorunu idareye bildiririm.	110	2,04	0,98	0,61
Öğrenci ile sözleşme imzalarım. (İKY madde 108/2 -Ek 10)	110	1,90	1,03	0,58
Öğrenci ile dersten sonra uyarı amacı ile konuşurum.	110	3,10	1,06	0,57
Öğretim yılı başında sınıfta uyulması gereken kuralları öğrencilerle birlikte belirler yıl içerisinde onların takipçisi olurum	110	2,83	1,29	0,50
F3: Öğretimi Kesintiye Uğratan Öğretmen Tutumları Boyutu (Cronbach Alfa Değeri: ,55)	N	M	S	
Öğretime ara verir tüm sınıfın huzurunda öğrenci ile hemen	110	2,66	1,04	0,73
Öğrencinin oturduğu yeri değiştiririm.	110	3,18	1,00	0,66
Not verirken bu olumsuz davranışını göz önünde bulunduracağımı öğrenciye söylerim.	110	2,97	1,30	0,51
F4: Öğretimi Kesintiye Uğratmayan Öğretmen Tutumları Boyutu (Cronbach Alfa Değeri: ,51)	N	M	S	Madde Yüğü
Öğrencinin koluna ya da omuzuna hafifçe dokunarak uyarırım.	110	3,30	1,19	0,71
Öğrenciyi sözsüz olarak uyarırım. (baş sallamak, surat asmak, göz göze gelmek, yanına yaklaşmak...)	110	3,87	0,94	0,71
Öğrencinin dikkatini konuya çekmeye çalışırım.	110	4,17	0,74	0,50
F5: Otoriter Öğretmen Tutumları Boyutu (Cronbach Alfa	N	M	S	Madde
Sessizliğin sürekli hakim olduğu bir sınıf ortamını sağlarım.	110	3,44	1,10	0,78
Öğretim yılı başında istediğim öğrenci profilini açıklar herkesin buna uygun davranmasını sağlarım.	110	3,85	1,22	0,73

Bu cevaplar doğrultusunda öğretmenlerin sınıflarında disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı en sık başvurdukları tutumların:

Öğrencinin dikkatini konuya çekmeye çalışmak (M= 4,17)

Öğrenciyi sözsüz olarak uyarmak (baş sallamak, surat asmak, göz göze gelmek, yanına yaklaşmak...) (M= 3,87)

Öğretim yılı başında istediği öğrenci profilini açıklayarak herkesin buna uygun davranmasını sağlamak (M= 3,85)

Sessizliğin sürekli hakim olduğu sınıf ortamını sağlamak (M=3,44)

Öğrencinin koluna ya da omuzuna hafifçe dokunarak uyarmak (M= 3,30) olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencinin dikkatini konuya çekmeye çalışmak, öğrenciyi sözsüz olarak uyarmak ve öğrencinin koluna ya da omuzuna hafifçe dokunarak uyarmak tutumlarına çok sık başvurmaları öğretmenlerin genelde, sınıfta karşılaştıkları disiplini bozan davranışları öğretime ara vermeden halletme yoluna gittikleri ve müdahaleci olmayan sınıf yönetimi ve disiplin anlayışını benimsediklerini göstermektedir.

Bir sınıf ortamında öğretmenin en önemli amacı, öğrencilerin dersten kopmalarını ve derse karşı olumsuz tutum geliştirmelerini önlemektir. Öğretimi kesintiye uğratmadan disiplini bozan davranışı ortadan kaldırmak, sınıf yönetimi ve disiplini açısından oldukça önemlidir.

Ancak öğretim yılı başında istediği öğrenci profilini açıklayıp herkesin buna uygun davranmasını sağlamak (% 81,4 - 652 kişi) ve sessizliğin sürekli hakim olduğu bir sınıf ortamını sağlamak (% 66,7 - 534 kişi) eski disiplin anlayışının yansıması olan müdahaleci ve otoriter tutumlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ayrıca öğretmenler, “öğrencinin teneffüse çıkmasına izin vermemek”, “öğrenciyi sınıfın bir köşesinde tek ayak üzerinde bekletmek”, “ders devam ederken öğrenciyi sınıf dışına çıkartıp kapının önünde bekletmek”, “öğrencinin hafifçe kulağını ya da saçını çekmek”, “öğrenciyle azarlayıcı bir üslupla konuşmak” tutumlarını daha az sergilemektedir. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin çoğunluğunun, bu cezaların mevzuatta suç sayıldığını bildiklerini söylemek mümkündür.

4.A. Disiplini Bozan Öğrenci Davranışlarına Karşı Tutumların Öğretmenlerin Cinsiyetine Göre Farklılığı

“Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı gösterdikleri tutumlar, öğretmenlerin cinsiyeti değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” t test sonuçları Tablo: 6’ da gösterilmiştir.

Tablo: 6 Öğretmen Tutumlarında Kadın ile Erkekler Arasındaki Farklar						
ÖĞRETMEN TUTUMLARI	(t-test)					
	Cinsiyet	N	M	S	F	P
Yönetmeliğe Uygun Olmayan Öğretmen Tutumları Boyutu	Kadın	33	1,67	0,476	24,69	0,001
	Erkek	77	2,22	1,226		
Yönetmeliğe Uygun Öğretmen Tutumları Boyutu	Kadın	33	2,70	0,608	5,077	0,023
	Erkek	77	2,37	0,862		
Öğretimi Kesintiye Uğratan Öğretmen Tutumları Boyutu	Kadın	33	2,90	0,713	1,883	0,792
	Erkek	77	2,95	0,939		
Öğretimi Kesintiye Uğratmayan Öğretmen Tutumları Boyutu	Kadın	33	3,77	0,604	0,829	0,965
	Erkek	77	3,78	0,691		
Otoriter Öğretmen Tutumları Boyutu	Kadın	33	3,15	0,795	5,297	0,000
	Erkek	77	3,86	0,998		

Tablo: 6’da görüldüğü üzere, disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı öğretmen tutumları, beş alt boyutta ele alınmıştır. Yönetmeliğe uygun olmayan öğretmen tutumları alt boyutu ile otoriter öğretmen tutumları alt boyutunda da her iki grup arasında erkekler aleyhine anlamlı bir fark söz konusudur. Ayrıca yönetmeliğe uygun öğretmen tutumları alt boyutunda da kadınlar lehine anlamlı bir fark söz konusudur. Öğretimi kesintiye uğratan öğretmen tutumları alt boyutu ve öğretimi kesintiye uğratmayan öğretmen tutumları boyutlarında ise gruplar arasında herhangi bir anlamlı farklılık görülmemektedir.

Bu bulgulardan hareketle disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı erkek öğretmenlerin daha çok, yönetmeliğe uygun olmayan ve otoriter tutum sergilediklerini; kadın öğretmenlerin ise daha çok, yönetmeliğe uygun davranışlar gösterdiklerini söylemek mümkündür.

Ayrıca araştırma bulgularından, DKAB öğretmenlerinin disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı tutumları, öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstereceğine dair denencenin desteklendiği anlaşılmaktadır.

4.B. Disiplini Bozan Öğrenci Davranışlarına Karşı Tutumların Öğretmenlerin Mezun Oldukları Programa Göre Farklılığı

“Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı gösterdikleri tutumlar, öğretmenlerin mezun oldukları program değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” Anova- Scheffe test sonuçları Tablo: 7’ de gösterilmiştir.

Tablo: 7 Tutumların Öğretmenlerin Mezun Oldukları Programa Göre Farklılığı							
<i>(ANOVA Scheffe testi)</i>							
ÖĞRETMEN	Mezuniyet	N	M	S	F	P	Farkla
Tutumlar (Genel)	a) İlahiyat	70	2,70	0,408	6,001	0,001	c-d,b,a
	b) DKAB	18	2,79	0,421			
	c) Yük.İsl.	12	3,20	0,205			
	d) Yük. Lisans	10	2,65	0,283			
	Toplam	110	2,76	0,411			
Yönetmeliğe Uygun Olmayan Öğretmen Tutumları Boyutu	a) İlahiyat	70	1,75	0,720	34,38	0,000	c-d,b,a
	b) DKAB	18	2,08	1,210			
	c) Yük.İsl.	12	4,20	0,518			
	d) Yük. Lisans	10	1,64	0,408			
	Toplam	110	2,06	1,086			
Yönetmeliğe Uygun Öğretmen Tutumları Boyutu	a) İlahiyat	70	2,62	0,682	19,84	0,000	b-c,a,d
	b) DKAB	18	2,77	0,756			
	c) Yük.İsl.	12	1,11	0,192			
	d) Yük. Lisans	10	2,50	0,593			
	Toplam	110	2,47	0,806			
Öğretimi Kesintiye Uğratan Öğretmen Tutumları Boyutu	a) İlahiyat	70	2,81	0,896	5,760	0,001	c-d,a,b
	b) DKAB	18	2,77	0,695			
	c) Yük.İsl.	12	3,86	0,642			
	d) Yük. Lisans	10	2,96	0,617			
	Toplam	110	2,93	0,874			
Öğretimi Kesintiye Uğratmayan Öğretmen Tutumları Boyutu	a) İlahiyat	70	3,81	0,701	0,999	0,396	
	b) DKAB	18	3,53	0,687			
	c) Yük.İsl.	12	3,86	0,558			
	d) Yük. Lisans	10	3,86	0,391			
	Toplam	110	3,78	0,664			
Otoriter Öğretmen Tutumları Boyutu	a) İlahiyat	70	3,48	0,928	10,48	0,000	c-d,b,a
	b) DKAB	18	3,52	0,992			
	c) Yük.İsl.	12	5,00	0,000			
	d) Yük. Lisans	10	3,40	0,875			
	Toplam	110	3,65	0,994			

Tablo: 7'ye göre, öğretmenlerin mezun oldukları program türüne göre disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı genel tutumlarında Yüksek İslam Enstitüsü mezunları (M= 3,20) ile yüksek lisans mezunları (M= 2,65) arasında, yüksek lisans mezunları lehine istatistiksel

açından anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=,001$). Ayrıca yönetmeliğe uygun olmayan öğretmen tutumları alt boyutu, öğretimi kesintiye uğratan öğretmen tutumları alt boyutu ile otoriter öğretmen tutumları alt boyutunda da her iki grup arasında yine yüksek lisans mezunları lehine anlamlı bir fark söz konusudur. Bununla birlikte yönetmeliğe uygun öğretmen tutumları alt boyutunda ise Yüksek İslam Enstitüsü Mezunları ile DKAB mezunları arasında Yüksek İslam Enstitüsü Mezunları aleyhine anlamlı bir fark oluşmuştur. Öğretimi kesintiye uğratmayan öğretmen tutumları boyutunda ise gruplar arasında herhangi bir anlamlı farklılık gözlenmemektedir.

Bu bulgulardan hareketle disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı Yüksek İslam Enstitüsü mezunlarının yönetmeliğe uygun olmayan, öğretimi kesintiye uğratan, otoriter tutumları diğer bölüm mezunlarına göre daha sık sergilediklerini söylemek mümkündür. DKAB mezunları ise yönetmeliğe uygun davranışları daha sık göstermektedir. Yüksek lisans mezunlarının yönetmeliğe uygun ve otoriter olmayan tutumları daha çok sergilemeleri, eğitim düzeyinin tutumları pozitif yönde etkilediğini gösterir.

Ayrıca araştırma bulgularından, DKAB öğretmenlerinin disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı tutumları, öğretmenlerin mezun oldukları programlar değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstereceğine dair denencenin desteklendiği anlaşılmaktadır.

4.C. Disiplini Bozan Öğrenci Davranışlarına Karşı Tutumlarda Lisans Eğitiminde Sınıf Yönetimi Dersi Alan Öğretmenler ile Almayanlar Arasındaki Farklar

“Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı gösterdikleri tutumlar, lisans eğitimlerinde sınıf yönetimi dersi alıp almama değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” t test sonuçları Tablo: 8’ de gösterilmiştir.

Tablo: 8 Öğretmen Tutumlarında Lisans Eğitiminde Sınıf Yönetimi Dersi Alıp Almama Değişkenine Göre Farklar (t-test)						
ÖĞRETMEN TUTUMLARI	Dersi Alıp	N	M	S	F	P
Yönetmeliğe Uygun Olmayan Öğretmen Tutumları Boyutu	Evet	61	1,64	0,503	102,8	0,000
	Hayır	49	2,58	1,364		
Yönetmeliğe Uygun Öğretmen Tutumları Boyutu	Evet	61	2,78	0,649	4,479	0,000
	Hayır	49	2,08	0,818		
Öğretimi Kesintiye Uğratan Öğretmen Tutumları Boyutu	Evet	61	2,84	0,887	0,001	0,216
	Hayır	49	3,05	0,853		
Öğretimi Kesintiye Uğratmayan Öğretmen Tutumları Boyutu	Evet	61	3,80	0,743	2,532	0,698
	Hayır	49	3,75	0,556		

Otoriter Öğretmen Tutumları Boyutu	Evet	61	3,45	0,911	2,394	0,020
	Hayır	49	3,89	1,045		

Tablo: 8’de görüldüğü üzere, disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı öğretmenlerin tutumlarında öğretimi kesintiye uğratan öğretmen tutumları ile öğretimi kesintiye uğratmayan öğretmen tutumları boyutları hariç diğer boyutlarda lisans eğitimlerinde sınıf yönetimi dersi alan öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı tutumlarda sınıf yönetimi dersini almayan öğretmenlerin yönetmeliğe uygun olamayan ve otoriter, sınıf yönetimi dersi alanların ise yönetmeliğe uygun tutum sergilediklerini söylemek mümkündür.

Söz konusu fark sınıf yönetimi dersi alan öğretmenlerin bu dersin içeriğinde disiplini bozan öğrenci davranışlarını daha kapsamlı bir biçimde tanıma, analiz etme, tanımlama, tartışma, uygun çözüm önerileri geliştirme, değerlendirme, uygun olanlarla değiştirme ve düzeltme konusunda daha bilgili, bilinçli, dikkatli ve seçici tercihler yapmalarından kaynaklanmaktadır denilebilir. Özetle sınıf yönetimi dersinin önemli bir işleve sahip olduğu söylenebilir.

Ayrıca araştırma bulgularından, DKAB öğretmenlerinin disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı tutumları, öğretmenlerin lisans eğitimleri boyunca sınıf yönetimi dersi alıp almama değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstereceğine dair denencenin desteklendiği anlaşılmaktadır.

4.D. Disiplini Bozan Öğrenci Davranışlarına Karşı Tutumların Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Farklılığı

“Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı gösterdikleri tutumlar, hizmet süresi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” Anova- Scheffe test sonuçları Tablo: 9’da gösterilmiştir.

Tablo: 9 Tutumların Öğretmenlerin Hizmet Süresine Göre Farklılığı							
(ANOVA Scheffe testi)							
ÖĞRETMEN	KIDEM	N	M	S	F	P	Farklar
Yönetmeliğe Uygun Olmayan Öğretmen Tutumları Boyutu	a)1-5 Yıl	31	1,76	0,530	4,976	0,001	e-b,d,a,b
	b)6-10 Yıl	23	1,59	0,374			
	c)11-15 Yıl	9	1,73	1,253			
	d)16-20 Yıl	20	2,51	1,285			
	e)21 ve Üzeri	27	2,59	1,422			

	Toplam	11	2,06	1,086			
Yönetmeliğe Uygun Öğretmen Tutumları Boyutu	a)1-5 Yıl	31	2,75	0,586	4,313	0,003	c-e,a,b,d
	b)6-10 Yıl	23	2,66	0,627			
	c)11-15 Yıl	9	2,77	0,716			
	d)16-20 Yıl	20	2,22	0,850			
	e)21 ve Üzeri	27	2,06	0,963			
	Toplam	11	2,47	0,806			
Öğretimi Kesintiye Uğratan Öğretmen Tutumları Boyutu	a)1-5 Yıl	31	2,97	0,693	1,346	0,258	
	b)6-10 Yıl	23	2,62	0,645			
	c)11-15 Yıl	9	2,74	1,175			
	d)16-20 Yıl	20	3,06	0,799			
	e)21 ve Üzeri	27	3,13	1,118			
	Toplam	11	2,93	0,874			
Öğretimi Kesintiye Uğratmayan Öğretmen Tutumları Boyutu	a)1-5 Yıl	31	3,80	0,729	0,197	0,939	
	b)6-10 Yıl	23	3,84	0,593			
	c)11-15 Yıl	9	3,85	0,747			
	d)16-20 Yıl	20	3,68	0,566			
	e)21 ve Üzeri	27	3,75	0,719			
	Toplam	11	3,78	0,664			
Otoriter Öğretmen Tutumları Boyutu	a)1-5 Yıl	31	3,40	0,800	3,672	0,008	e-b,d,c,a
	b)6-10 Yıl	23	3,23	0,837			
	c)11-15 Yıl	9	3,50	1,145			
	d)16-20 Yıl	20	4,02	0,993			
	e)21 ve Üzeri	27	4,05	1,086			
	Toplam	11	3,65	0,994			

Tablo: 9’da görüldüğü üzere, öğretmenlerin hizmet sürelerine göre disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı tutumları beş alt boyutta ele alınmıştır. Yönetmeliğe uygun olmayan öğretmen tutumları alt boyutu 21 ve üzeri hizmet süresine sahip öğretmenler (M= 2,59) ile 6-10 yıl hizmet süresine sahip öğretmenler (M= 1,59) arasında, 6-10 yıl hizmet süresine sahip olanlar lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmektedir (p=,001). Bunun yanı sıra otoriter öğretmen tutumları alt boyutunda da 21 ve üzeri hizmet süresine sahip öğretmenler (M= 4,05) ile 6-10 yıl hizmet süresine sahip öğretmenler (M= 3,23)

arasında, 6-10 yıl hizmet süresine sahip olanlar lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=,008$).

Ayrıca yönetmeliğe uygun öğretmen tutumları alt boyutunda da 21 ve üzeri hizmet süresine sahip öğretmenler ($M= 2,06$) ile 11-15 yıl hizmet süresine sahip öğretmenler ($M= 2,77$) arasında, 21 ve üzeri hizmet süresine sahip öğretmenler aleyhine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=,003$). Öğretimi kesintiye uğratan öğretmen tutumları alt boyutu ile öğretimi kesintiye uğratmayan öğretmen tutumları alt boyutunda ise gruplar arasında herhangi bir anlamlı farklılık gözlenmemektedir. Bu bulgulardan hareketle 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin yönetmeliğe uygun olmayan ve otoriter tutum sergiledikleri, 15 yıl ve öncesi kıdeme sahip öğretmenlerin yönetmeliğe uygun davranışlar sergilediklerini söylemek mümkündür.

21 yıl ve sonrası kıdeme sahip öğretmenlerin yönetmeliğe uygun olmayan, otoriter tutumlar sergilemesinde, öğretmen olarak yetiştikleri dönemdeki eğitim ve disiplin anlayışının rolü büyüktür. Bilginin hazır olarak sunulduğu öğretmen merkezli, davranışçı eğitim anlayışı yerini bilgiyi öğretmen ve öğrencinin birlikte oluşturduğu öğrenci merkezli yapılandırmacı eğitim anlayışına bırakmıştır. Nitekim yapılandırmacı eğitim modeli 2004-2005 yılından itibaren ülkemizde uygulanmaya başlamıştır. Eğitim anlayışındaki bu gelişmeye paralel olarak disiplin anlayışı da değişmiş öğretmenin sınıfın tek hakimi olarak görüldüğü, katı ve cezayı merkeze alan eski disiplin anlayışı yerini, öğretmen ile öğrencinin işbirliğine, öğrencilerin sınıf yönetimi sürecinde alınacak kararlara katılımına önem veren, cezaya kurallar çerçevesinde çok az yer verilen yeni disiplin anlayışına bırakmıştır.

Ayrıca araştırma bulgularından, DKAB öğretmenlerinin disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı tutumları, öğretmenlerin hizmet süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstereceğine dair denencenin desteklendiği anlaşılmaktadır.

Sonuçlar

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin, sınıfta karşılaştıkları disiplini bozan öğrenci davranışlarını, bu davranışların nedenlerini ve disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı öğretmenlerin tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada özetle şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Yapılan veri analizi sonucunda en sık karşılaşılan disiplini bozan öğrenci davranışlarının;

- a. İzin istemeden konuşmak
- b. Dersin akışını bozacak şekilde konuşmak (gevezelik)
- c. Verilen ödevleri yapmamak

d. Yalan söylemek ve bunu alışkanlık haline getirmek
e. Ders esnasında (bulmaca çözmek, ders dışı kitap okumak vb.) ders dışı şeylerle ilgilenmek olduğu görülmüştür.

Öğretmenler sınıflarında en az karşılaştıkları disiplin problemlerini ise

a. Hırsızlık yapmak
b. Sürekli olarak cep telefonu ile (oyun oynamak, mesaj yazmak, vb.) ilgilenmek
c. Silah, bıçak ve benzeri araçlar taşımak ve bunlarla öğrencileri taciz etmek, olarak ifade etmişlerdir.

2. DKAB öğretmenleri, sınıfta karşılaştıkları disiplin problemlerinin en önemli nedenlerinin şunlar olduğunu düşünmektedirler:

a. Ailelerin çocuklarının eğitimine olan ilgisizliği
b. Öğretmenlik mesleğine saygının azalmış olması
c. Disiplin yönetmeliğindeki cezaların caydırıcı olmaması
d. Aile içi problemler (parçalanmış aile vb.)
e. Şiddet içerikli bilgisayar oyunları.

3. DKAB öğretmenlerinin sınıflarında disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı en sık başvurdukları tutumların:

a. Öğrencinin dikkatini konuya çekmeye çalışmak
b. Öğrenciyi sözsüz olarak uarmak (baş sallamak, surat asmak, göz göze gelmek, yanına yaklaşmak vb.)
c. Öğretim yılı başında istediği öğrenci profilini açıklayarak herkesin buna uygun davranmasını sağlamak
d. Sessizliğin sürekli hakim olduğu sınıf ortamı sağlamak
e. Öğrencinin koluna ya da omuzuna hafifçe dokunarak uarmak olduğu tespit edilmiştir.

4. Disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı erkek öğretmenlerin, kadın öğretmenlere göre, yönetmeliğe uygun olmayan ve öğretimi kesintiye uğratan tutumlar sergiledikleri tespit edilmiştir.

5. Disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı Yüksek İslam Enstitüsü mezunları, yönetmeliğe uygun olmayan, öğretimi kesintiye uğratan ve otoriter tutumları diğer programlardan mezun olan öğretmenlere göre daha sık sergilemektedir. Yüksek lisans mezunlarının ise disiplin problemlerine karşı çoğunlukla yönetmeliğe uygun, öğretimi kesintiye uğratmayan ve otoriter olmayan tutumlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

6. Disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı 16 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler, yönetmeliğe uygun olmayan ve otoriter tutumlara daha sık başvururken 15 yıl ve öncesi kıdeme sahip öğretmenlerin yönetmeliğe uygun ve otoriter olmayan tutumlara daha sık başvurmaktadır denilebilir.

7. Sınıf yönetimi dersi almayan öğretmenlerin, disiplini bozan öğrenci davranışlarına karşı, yönetmeliğe uygun olmayan ve daha otoriter tutumlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

8. Öğretmenlerin (% 62,7) çoğunluğu, sınıf yönetimi ve disiplini ile ilgili hizmetiçi eğitim programına katılmadıklarını belirtmişlerdir.

9. Öğretmenlerin (% 69,1) çoğunluğu, sınıf yönetimi ve disiplini konusunda hizmet içi eğitim seminer, kurs vb. faaliyetlere ihtiyaç hissettiklerini belirtmişlerdir.

Öneriler

1. Araştırmaya öğrenci boyutu eklenmeli özellikle öğretmen tutumlarında öğretmen ve öğrenci görüşleri karşılaştırılmalıdır.

2. Öğretmenlere sınıf yönetimi ve disiplin konusunda (hizmet içi eğitim, seminer, kurs vb.) ciddi ve uzun süreli eğitimler verilmelidir.

3. İlköğretim Kurumları Yönetmeliği 4+4+4 eğitim sistemine uygun hale getirilerek ortaokul kısmının disiplini bozan öğrenci davranışları ve yaptırımlar kısmı yeniden tanımlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Karip, Emin (Ed.) (2009) **Sınıf Yönetimi**, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Karasar, Niyazi (2000) **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Büyüköztürk, Şener (2008) **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı SPSS Uygulamaları ve Yorum**, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.